

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobce: **Z. U.**
zastoupen daňovou poradkyní Ing. Lenkou Chaloupskou
sídlem Waltariho 1155/4, 198 00 Praha

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 10. 2024, č. j. X,

takto:

Odůvodnění:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

I. Vymezení věci

1. Žalobci byl od 31. 12. 2022 přiznán předčasný starobní důchod s výplatou od 6. 5. 2023. Dne 26. 2. 2024 žalobce požádal o zvýšení starobního důchodu za výkon výdělečné činnosti současně s pobíráním starobního důchodu v plné výši, tedy podle § 34 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Žalovaná rozhodnutím ze dne 26. 8. 2024 zamítla tuto žádost s odůvodněním, že žalobce nesplnil podmínku vykonávání výdělečné činnosti při pobírání starobního důchodu po dobu 360 kalendářních dnů. Žalobce podal

proti tomuto rozhodnutí námitky, které žalovaná zamítla žalobou napadeným rozhodnutím.

II. Obsah žaloby a vyjádření žalované

2. **Žalobce** v žalobě uvedl, že ode dne 6. 5. 2023 pobíral starobní důchod v plné výši a zároveň nepřetržitě pokračoval ve své výdělečné činnosti jako osoba samostatně výdělečně činná (dále také „OSVČ“). Ke dni 1. 5. 2024 tak splnil podmínku vykonávání výdělečné činnosti po dobu 360 kalendářních dnů stanovenou v § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, a má tedy nárok na zvýšení důchodu o 0,4 % výpočtového základu.
3. Skutečnost, že vykonával výdělečnou činnost jako OSVČ v roce 2023, plyne z přehledu o příjmech a výdajích OSVČ, který žalobce podal dne 1. 8. 2024. Skutečnost, že vykonává výdělečnou činnost bez přerušení i v roce 2024, je pak žalované známa z úřední činnosti. Žalobce totiž každý kalendářní měsíc řádně platí zálohy na důchodové pojištění (a to dokonce v nadstandardní výši), aniž by požádal o jejich zrušení či snížení.
4. Žalovaná vycházela pouze ze skutečnosti, že žalobce se pro rok 2024 jako OSVČ nepřihlásil. Žalobce však má za to, že v jeho případě je nutné samostatnou výdělečnou činnost považovat za vedlejší ve smyslu § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění. Zároveň na něj dopadá § 10 odst. 2 téhož zákona, neboť jeho příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti dosáhl v kalendářním roce aspoň rozhodné částky již v prvním kalendářním měsíci roku 2024. Nebylo tak nutné se k pojištění v daném roce přihlašovat, žalobce byl účasten důchodového pojištění již ze zákona. K žalobě přiložil výpis z účtu, ze kterého hradil měsíční zálohy na důchodové pojištění.
5. Žalobce v námitkovém řízení poukazoval na to, že samostatně výdělečnou činnost vykonává bez přerušení a že hradí za každý kalendářní měsíc odpovídající zálohy na důchodové pojištění. Přestože označil důkazy na podporu svých tvrzení, žalovaná se s nimi v napadeném rozhodnutí nijak nevypořádala. Podle žalobce tak žalovaná nezjistila skutkový stav úplně a dostatečně a její rozhodnutí pro něj bylo překvapivé. Navrhl proto, aby soud zrušil napadené rozhodnutí a vrátil věc žalované k dalšímu řízení.
6. **Žalovaná** ve vyjádření k žalobě uvedla, že žalobci vznikla povinnost platit zálohy na důchodové pojištění v roce 2024 ve výši, která vyplynula z podání přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2023. Dále odkázala na úpravu vracení přeplatků na pojistném na důchodovém pojištění. Žalovaná také konstatovala, že se žalobce dosud k důchodovému pojištění za rok 2024 nepřihlásil a ke dni vydání napadeného rozhodnutí nebylo známo, zda žalobci vznikne účast na důchodovém pojištění OSVČ od 1. 1. 2024. Za rok 2024 tak bylo možné žalobci přiznat dobu výdělečné činnosti pouze na základě evidenčního listu důchodového pojištění vyhotoveného zaměstnavatelem DPE Servis a.s. (tj. v rozsahu 51 dnů). Žalovaná proto navrhla, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

III. Jednání před soudem

7. Krajský soud ve věci nařídil ústní jednání, které proběhlo dne 24. 4. 2025 za účasti žalobce a pověřené pracovnice žalované.
8. Žalobce zopakoval, že nebyl povinen se přihlásit jako OSVČ. Žalované totiž muselo být z její úřední činnosti známo, že jeho příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti dosáhl rozhodné částky již v lednu 2024. Žalovaná postupovala v rozporu se základními zásadami správního řízení a v řízení nedostatečně zjistila skutkový stav.
9. Pověřená pracovnice žalované vysvětlila, že hodnocení účasti na důchodovém pojištění v případě OSVČ je vždy vázáno na kalendářní roky a provádí se až poté, co daná osoba podá za příslušný kalendářní rok přehled o příjmech a výdajích. Teprve z něj lze zjistit,

zda osoba dosáhla rozhodného příjmu. Výše hrazených záloh je odvozena od předcházejících příjmů (tj. v případě záloh hrazených v roce 2024 od příjmů dosažených v roce 2023). Ze záloh, které žalobce hradil v průběhu roku 2024, proto nelze dovozovat, že v tomto roce dosáhl rozhodného příjmu. Takový závěr bude případně možné učinit teprve z přehledu o příjmech a výdajích za rok 2024.

10. Žalobce v reakci na argumentaci žalované uvedl, že tímto postupem, který nemá dostatečnou oporu v zákoně, se vytváří nerovnost mezi zaměstnanci a OSVČ. Zatímco zaměstnanec, který v průběhu roku splní podmínku vykonávání výdělečné činnosti po dobu 360 dnů, má nárok na zvýšení starobního důchodu, osobám samostatně výdělečně činným tuto možnost správní praxe žalované upírá. Žalovaná tak porušuje i ústavní princip rovnosti před zákonem. V důsledku toho, že nedošlo v roce 2024 k navýšení jeho důchodu, neměl žalobce z této částky nárok na inflační doložku. Žalobce doplnil, že je plátcem DPH. Výši jeho příjmů tak bylo možné zjistit již v průběhu roku 2024 z jím podávaných kontrolních hlášení, které si žalovaná mohla vyžádat od správce daně.
11. Pověřená pracovnice žalované k tomu uvedla, že zákon o důchodovém pojištění rozlišuje mezi účastí na pojištění a tím, kdy se doba účasti na pojištění považuje za dobu pojištění. Pro žalobce je rozhodné, zda doba účasti na pojištění byla současně i dobou pojištění. V této souvislosti odkázala na § 11 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, který vymezuje případy, v nichž lze považovat hrazení záloh za dobu pojištění. Pokud jde o kontrolní hlášení podávaná žalobcem, zákon o důchodovém pojištění nestanoví, že by žalovaná měla v daném případě zjišťovat rozhodné skutečnosti u jiných státních orgánů.
12. Žalobce k tomu uvedl, že § 11 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění obsahuje pouze částečný výčet.
13. Krajský soud provedl žalobcem navržený listinný důkaz – výpis z účtu žalobce za rok 2024, z něhož vyplývá, v jaké výši hradil měsíční zálohy na pojistném. Provedení dalších důkazů žalobce nenavrhoval.

IV. Posouzení věci krajským soudem

14. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalované v řízení podle části třetí, hlavy první a druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Rozsah jeho přezkumu byl vymezen uplatněnými žalobními body (§ 75 odst. 2 s. ř. s.).
15. Jádrem sporu je, zda žalobce v době rozhodování žalované splňoval podmínky pro zvýšení starobního důchodu stanovené v § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Podle uvedeného ustanovení (ve znění účinném do 31. 12. 2024) *výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odstavce 1 se na žádost zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a pobíral přitom starobní důchod v plné výši, za každých 360 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 0,4 % výpočtového základu. Ustanovení odstavce 2 věty třetí platí zde obdobně.* Konkrétně je sporné, zda žalobce splňoval podmínku výkonu výdělečné činnosti při současném pobírání starobního důchodu po dobu 360 kalendářních dnů.
16. Podle § 27 zákona o důchodovém pojištění se výdělečnou činností rozumí *činnost osob uvedených v § 5 odst. 1 a v § 5 odst. 4 vykonávaná v rozsahu, který zakládá účast na pojištění.* Účast na pojištění přitom zákon předvídá rovněž u OSVČ, ovšem pouze *při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně* [§ 5 odst. 1 písm. e) zákona]. Vymezení těchto

podmínek zákon obsahuje v § 9 a v § 10. Výkon samostatné výdělečné činnosti osobou, které byl přiznán starobní důchod, se podle těchto ustanovení považuje za *vedlejší samostatnou výdělečnou činnost* [§ 9 odst. 6 písm. b) zákona]. V případě vedlejší samostatné výdělečné činnosti pak je účast na pojištění povinná, pokud z této činnosti plynuly v kalendářním roce příjmy, z nichž příslušné osobě vznikl daňový základ alespoň ve výši tzv. rozhodné částky (§ 10 odst. 2 zákona). Pokud osoba vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost těchto příjmů nedosáhla, není její účast na důchodovém pojištění povinná, může se však v případě zájmu z vlastní vůle sama přihlásit (§ 10 odst. 4 zákona). Zákon dále rozlišuje mezi *dobou pojištění* a *dobou účasti na pojištění*. *Dobou pojištění* je v případě OSVČ *doba účasti na pojištění*, za kterou bylo v ČR zapláceno pojistné [§ 11 odst. 1 písm. a) zákona].

17. Žalovaná v napadeném rozhodnutí konstatovala, že žalobce pobírá starobní důchod od 6. 5. 2023. Po tomto datu zároveň vykonával vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, respektive byl po určitou dobu i zaměstnán. Podle žalované však tímto způsobem nezískal dostatečnou dobu pojištění. V roce 2023 žalobce současně s pobíráním starobního důchodu vykonával samostatnou výdělečnou činnost, ve které byl účasten důchodového pojištění, v období od 6. 5. 2023 do 31. 12. 2023 (tedy v rozsahu 240 kalendářních dnů). Tuto skutečnost prokázal podáním přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2023 dne 1. 8. 2024. V roce 2024 pak byl žalobce zaměstnán po dobu 63 dnů, z toho 12 dnů představovalo tzv. vyloučenou dobu. Jako OSVČ se pro rok 2024 dosud nepřihlásil. Pro účely nároku na zvýšení starobního důchodu tak žalobce získal pouze 291 dnů doby pojištění, namísto potřebných 360 dnů.
18. Žalobce s tímto závěrem nesouhlasí. Namítl především, že vykonával samostatnou výdělečnou činnost bez přerušení i v roce 2024, což je žalované známo z úřední činnosti – každý kalendářní měsíc totiž řádně platil zálohy na důchodové pojištění. Krajský soud shledal tuto námitku nedůvodnou.
19. Soud připomíná, že dle § 11 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění je dobou pojištění v případě OSVČ doba účasti na pojištění, za kterou bylo v ČR zapláceno pojistné. Placení pojistného je upraveno v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon o pojistném“). Podle § 13 odst. 2 tohoto zákona je osoba samostatně výdělečně činná povinna platit za podmínek dále stanovených buď pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nebo zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a doplatek na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Ustanovení § 13a odst. 6 zákona o pojistném pak upravuje podmínky, kdy se zálohy na pojistné, které byly zapláceny, aniž byla dána povinnost je platit, považují za přeplatek na pojistném.
20. Jinak řečeno, nelze ztotožňovat hrazení záloh a hrazení pojistného. Tuto skutečnost reflektuje i zákon o důchodovém pojištění, který v § 11 odst. 3 stanoví ve vztahu k OSVČ výjimky z pravidla obsaženého v § 11 odst. 1 a vymezuje případy, v nichž lze pro účely přiznání určitého nároku považovat za dobu pojištění i dobu, kdy nebylo uhrazeno pojistné, ale pouze zálohy na pojistné.
21. Zálohy na pojistné se hradí měsíčně a následně (po uplynutí kalendářního roku) se vyúčtují – vyměřovací základ použitý pro stanovení zálohy se srovná s vyměřovacím základem odvozeným od skutečného příjmu OSVČ a pojistné se buď doplatí, nebo se OSVČ vrátí

jakožto přeplatek (v podrobnostech viz § 13a zákona o pojistném). Za tímto účelem OSVČ, která vykonávala v kalendářním roce samostatnou výdělečnou činnost, podává příslušné územní správě sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopise přehled o příjmech a výdajích. V tomto přehledu OSVČ uvádí všechny skutečnosti rozhodné pro odvod pojistného na důchodové pojištění za příslušný kalendářní rok, např. daňový základ, vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění, nejnižší měsíční vyměřovací základ pro zálohy na pojistné, úhrn zaplacených záloh, pojistné na důchodové pojištění, doplatek na pojistném, příp. přeplatek (viz § 15 zákona o pojistném).

22. Soud podpůrně odkazuje také na komentářovou literaturu, která ve vztahu k § 34 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění uvádí, že „z procesního hlediska je možné o nároku na zvýšení procentní výměry od konkrétního data rozhodnout až poté, co je podán přehled o příjmech a výdajích OSVČ, z něhož je zřejmé, že účast na důchodovém pojištění skutečně vznikla. Zvýšení je tedy v praxi vždy přiznáváno s velkým časovým odstupem, s tím, že je poskytnut příslušný doplatek za období od data vzniku nároku na zvýšení do data zařízení běžných splátek zvýšeného důchodu.“ (Lang, R., Voříšek, V. a kol. *Zákon o důchodovém pojištění. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2024, citováno dle systému ASPI).
23. Jak dále konstatovala žalovaná (a žalobce to nijak nerozporuje), v posuzovaném případě vznikla žalobci povinnost platit zálohy na pojistné v roce 2024 z toho důvodu, že jeho daňový základ za předchozí kalendářní rok dosáhl výše zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění. Žalobce se zároveň pro rok 2024 k důchodovému pojištění nepřihlásil (ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění).
24. Samotná skutečnost, že žalobce v průběhu roku 2024 hradil zálohy na pojistné, tedy neznamena, že pro účely nároku na zvýšení starobního důchodu získal za příslušné měsíce uvedeného roku dobu pojištění (bez ohledu na to, v jaké výši tyto zálohy platil). Na tento případ nedopadá úprava obsažená v § 11 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, takže je potřeba vyjít z obecné úpravy obsažené v § 11 odst. 1 daného zákona.
25. Krajský soud tak souhlasí s žalovanou, že v době vydání napadeného rozhodnutí mohla jako dobu získaného pojištění za rok 2024 hodnotit pouze dobu, po kterou byl žalobce v tomto roce zaměstnán (s vyloučením dnů, které z této doby dle zákona nelze zohlednit). Zohlednění doby výkonu samostatné výdělečné činnosti nebylo možné, neboť žalobce dosud nepodal přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2024 a neměl zaplacené pojistné za uvedené období.
26. Pro úplnost lze dodat, že OSVČ (vyjma osob v paušálním režimu) mají povinnost podat přehled o příjmech a výdajích za kalendářní rok do jednoho měsíce ode dne uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob za tento kalendářní rok (§ 15 odst. 1 zákona o pojistném). Pro podání přehledu o příjmech a výdajích za rok 2024 tak platí následující termíny (srov. také § 136 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád):
 - 2. 5. 2025 pokud bylo daňové přiznání podáno OSVČ nebo daňovým poradcem ve lhůtě 3 měsíců od uplynutí zdaňovacího období, bez ohledu na to, zda bylo podáno elektronicky či v papírové podobě;
 - 2. 6. 2025 (prodloužená lhůta) pokud OSVČ podala daňové přiznání elektronicky po 1. 4. 2025;
 - 1. 8. 2025 pokud daňové přiznání podal daňový poradce po 1. 4. 2025.

27. Podle žalobce žalovaná dále nedostatečně zjistila skutkový stav a pominula důkazy, které na podporu svých tvrzení označil. K tomu krajský soud uvádí, že žalovaná zjistila stav věci v rozsahu, který byl nezbytný pro její rozhodnutí o žádosti žalobce o zvýšení starobního důchodu, respektive o námitkách proti prvostupňovému rozhodnutí. Soudu není zřejmé, jaké důkazy měla žalovaná pominout. K přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2023 žalovaná v řízení o námitkách přihlédla, naopak hrazení záloh žalobcem nebylo pro posouzení dané věci relevantní, jak soud vyložil výše. Žalobce přitom v námitkách proti prvoinstančnímu rozhodnutí na žádné další skutečnosti či důkazy k jejich prokázání nepoukázal (žalobce zde pouze uvedl, obdobně jako v žalobě, že i v roce 2024 vykonává samostatnou výdělečnou činnost, což musí být žalované známo z úřední činnosti, neboť každý měsíc řádně hradí zálohy).
28. Teprve během soudního jednání žalobce namítl, že praxe žalované vytváří nerovnost mezi zaměstnanci a OSVČ a že výši příjmů žalobce bylo možné zjistit již v průběhu roku 2024 z jím podávaných kontrolních hlášení, které si žalovaná mohla vyžádat od správce daně. Tyto námitky tedy žalobce nejenže neuplatnil ve správním řízení (a tak nemůže vytýkat žalované, že se jimi nezabývala), ale ani v soudním řízení je neuplatnil řádně. Jedná se totiž o opožděné žalobní body, neboť je žalobce poprvé uplatnil po uplynutí lhůty pro podání žaloby (viz § 71 odst. 2 a § 72 odst. 1 s. ř. s.). Není tak povinností soudu zabývat se blíže těmito námitkami.
29. *Obiter dictum* nicméně soud dodává, že vzhledem k výše rozebrané zákonné úpravě rozlišující mezi placením pojistného a zálohami na pojistné by ani výše příjmů žalobce, kterou by žalovaná případně zjistila z jím podávaných kontrolních hlášení, nemohla mít vliv na posouzení dané věci. Soud zároveň neshledal, že by tato úprava a z ní vycházející praxe žalované vykazovaly žalobcem naznačené zásadní ústavněprávní deficity (k nimž by soud eventuálně musel přihlédnout i z úřední povinnosti).

V. Závěr a náklady řízení

30. Žalobcem uplatněné námitky tedy soud shledal nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí přihlížet z úřední povinnosti, zamítl soud žalobu dle § 78 odst. 7 s. ř. s.
31. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 29. dubna 2025

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce